

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY**

LIDOVÁ HUDBA NA PRÁCHEŇSKU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ondřej Kovalčík

Hudba se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 14. března 2014

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce, paní PaedDr. Marii Slavíkové, CSc., za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a velice lidský přístup při spolupráci na mé bakalářské práci. Za psychickou podporu ve chvílích tvůrčí krize bych rád poděkoval spolužákům Michaele Klailové, Tomáši Dvořákovi a Pavlu Kutkovi. Poděkování patří také mé rodině, která mi vytvořila potřebné zázemí pro tvorbu této práce. V neposlední řadě patří poděkování rovněž členům CM Pramínky a členům Mladé dudácké muziky, bez nichž bych nemohl realizovat svůj výzkum.

Obsah

Úvod.....	3
1 NÁRODOPISNÁ OBLAST PRÁCHEŇSKA	4
1.1 Lokalizace kraje	4
1.2 Významné osobnosti a události.....	4
1.2.1 První zmínky o dudáctví	4
1.2.2 Lidoví sběratelé na Prácheňsku.....	5
1.3 Josef Režný	5
1.4 Mezinárodní dudácký festival ve Strakonících (MDF).....	6
2 LIDOVÉ TRADICE A KROJE	7
2.1 Lidové tradice.....	7
2.1.1 Seznam tradic na Prácheňsku	7
2.1.2 Konopická	7
2.2 Prácheňské kroje	8
2.2.1 Ženské kroje	8
2.2.2 Mužské kroje.....	9
2.3 Lidový tanec na Prácheňsku.....	9
2.3.1 Tanec dvoudobý.....	9
2.3.2 Tanec trojdobý.....	10
3 PRÁCHEŇSKÝ HUDEBNÍ FOLKLOR.....	10
3.1 Dudácká muzika na Prácheňsku.....	11
3.1.1 Historický vývoj instrumentáře dudácké muziky.....	11
3.1.2 Vývoj jednotlivých nástrojů	12
3.2 Lidová píseň.....	17
3.2.1 Hudební charakteristika.....	18
3.2.2 Bližší charakteristika	18
4 VÝZKUM: VZTAH SOUČASNÉ MLÁDEŽE K FOLKLORNÍ HUDBĚ.....	21
4.1 Cíle výzkumu	21
4.2 Metodika výzkumu.....	21
4.2.1 Obecné přiblížení	21
4.2.2 Krátké představení muzik, které se zapojily do výzkumu.....	24
4.3 Interpretace výsledků výzkumu	26
4.3.1 Výsledky dotazníku Vztah současné mládeže k folklorní hudbě.....	26
4.4 Verifikace hypotéz	36
Závěr.....	38

Summary	39
Použitá literatura a prameny	40
Literatura.....	40
Vědecké práce.....	40
Elektronické zdroje	40
Seznam příloh.....	42

Úvod

Toto téma jsem si vybral, protože mám k němu silnou citovou vazbu. Od sedmi let jsem tancoval v dětském folklorním souboru Prácheňáček. To mi vydrželo celých dvanáct let. Ve čtrnácti letech jsme s kamarádem založili Mladou dudáckou muziku ze Strakonice, ve které hrají až do teď. Ať už se souborem, nebo s muzikou, vždycky se jezdilo na zájezdy, přehlídky a koncerty. Z těchto akcí mám nespočet krásných zážitků. Další věc je, že mám z této sféry i spoustu přátel z Moravy a takřka z celých Čech. Folklor mě asi bude provázet po zbytek života, nebo v to alespoň doufám. V mém srdci bude mít vždy své místo.

Při prohledávání databáze THESES.CZ jsem našel přibližně 80 prací, které se heslovitě blíží k zadání mé práce. Většina z nich se dotýká Prácheňska jen okrajově a jsou zaměřeny na cestovní ruch či management. Další práce, které se dotýkají Prácheňska, jsou zaměřeny na folklorní soubory, lidové tradice, historii regionu, tanec, dudy, Josefa Režného nebo Mezinárodní dudácký festival.

Tímto průzkumem jsem dospěl k závěru, že oblast, které se chci věnovat ve své bakalářské práci, je nedostatečně zmapována.

Cílem práce je zmapovat lidovou hudební tvorbu Prácheňska a utvořit tak reálný obraz lidové hudby na Prácheňsku. K tomu je zapotřebí propracovat se přes témata, která již byla zpracována. Pokusím se na tyto oblasti nahlédnout z trochu jiného úhlu pohledu.

Ve výzkumné části své bakalářské práce jsem se rozhodl požádat své kolegy z Moravy o spolupráci a porovnat jejich vnímání folkloru s vnímáním folkloru vlastních kolegů v muzice. Dále se zaměřím na hudební předpoklady, které jim vytváří jejich rodina a nejbližší okolí. Pro svůj výzkum jsem zvolil pragmatickou metodu. Zdá se být z hlediska zaměření výzkumu nepraktičtější.

Ve své bakalářské práci vycházím převážně z publikací lidových sběratelů, zejména z publikací Josefa Režného. Pro mou práci je tento strakonický rodák velkou inspirací. Podrobněji se mu budu věnovat ve své teoretické části. Publikace Josefa Režného už byly mnohokrát zpracovány a bylo z nich v mnoha případech čerpáno, přesto věřím, že moje práce bude přínosem.

1 NÁRODOPISNÁ OBLAST PRÁCHEŇSKA

1.1 Lokalizace kraje

Nejprve bych rád upřesnil přibližnou polohu kraje, o kterém budu psát. Prácheňsko leží na západě Jihočeského kraje.

„Název kraje je odvozen od středověkého župního hradu Práchně u Horažďovic, který býval správním střediskem rozsáhlého území, zahrnujícího kdysi zhruba pootavskou pánev od Sušice přes Horažďovice, Strakonice, Písek až na Netolicko, od středního pásma Pošumaví se táhlo k severu až k úpatí Brd v kraji pod Třemšínem a odtud přes Březnici k Milovicím a k povodí Vltavy.“¹

1.2 Významné osobnosti a události

1.2.1 První zmínky o dudáctví

Když trochu zapátráme v historii, nalezneme první zmínky o dudách již v patnáctém století. Je dochována zmínka z hospodské rvačky v obci Drahonice nedaleko Strakonice roku 1446. Při ní prý kuřimanskému dudákovi, zvanému Brštla, zničili dudy a Loutnistovi Berkovi zničili loutnu.² Jedny z nejstarších jsou zmínky o pověstných velkých strakonických dudách. Strakonice jsou zde uváděny jako město dudáků.

V díle strakonického rodáka Františka Ladislava Čelakovského (1799-1852) *Mudrosloví národu slovanského v příslovích* z roku 1852 nalezneme zmínku „*město Strakonice pro tento nástroj široko daleko na slovo vzato*“. V jeho díle jsou uváděny výrazy jako „strakonické dudy“ nebo „strakoničtí dudáci“.

Strakonice se hodně zpopularizovaly i díky divadelní hře Josefa Kajetána Tyla (1808-1856) *Strakonický dudák aneb hody divých žen* (1847). Tato zdramatizovaná báchorka se prosadila i na divadelní scéně jiných národů. Byla také inspirací pro mnoho umělců a na toto téma vznikla řada uměleckých děl. Hlavní postavu zde hraje legendární Švanda.

Do této kapitoly určitě patří i Josef Formánek (1844-1926). Učitel, který roku 1868 nastoupil na strakonickou městskou školu. Stal se osobností, která hodně podporovala kulturní život ve městě. Komunikoval a spolupracoval s dudáky snad z celého Pošumaví a

¹ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*, Strakonice: Muzeum středního Pootaví Strakonice, 2004, s. 11.

² REŽNÝ, Josef. *5000 let s dudami*, Praha: Aula, 2004, s. 130.

Prácheňska. Sám se také naučil na dudy. Sepsal několik sbírek lidových písní a dokonce napsal první návod hry na dudy. Pořádal koncerty a semináře, kterými podněcoval zájem o tento lidový nástroj.

Na jeho činnost navázal syn Jaroslav Formánek (1884-1938), který v Praze vytvořil svou vlastní Dudáckou skupinu Jardy Formánka ze Strakonice.

V roce 1939 založil Jiří Malkovský Dudáckou muziku Jiřího Malkovského. Muzika zde působila až do roku 1946.

Na podzim roku 1949 byl založen Národopisný soubor, který byl o rok později přejmenován na Prácheňský soubor písní a tanců.³

1.2.2 Lidoví sběratelé na Prácheňsku

Během 19. a 20. století byly dudy téměř vytlačeny dechovkou. Bylo to celkem logické. Housle nebo dudy nemohly hlasitostí konkurovat žesťovým nástrojům. Kvůli tomu určitě upadla spousta lidových písní v zapomnění. Za to, co se nám dochovalo dodnes, vděčíme sběratelům lidových písní a tradic. Významní folkloristé a sběratelé Prácheňska: Ludmila Danešová (1903-1989), Josef Janda (1892-1980), Čeněk Holas (1855-1939) a Josef Režný.

1.3 Josef Režný

Strakonický rodák Josef Režný (2. 2. 1924 – 10. 12. 2012) se určitě řadí mezi výrazné osobnosti českého národopisu. K hudbě měl vztah již v dětství. Jeho hudební působení odstartovaly housle, později se začal věnovat viole a posléze se naučil na kontrabas. Jako basista se uplatnil ve studentském orchestru strakonického gymnázia. Na konci roku 1942 začal působit také jako basista ve Strakonické dudácké kapele. Tímto krokem to vlastně vše začalo. V roce 1949 se zasloužil o založení Národopisného souboru. Z něj vznikl na podzim ještě téhož roku Prácheňský soubor lidových písní a tanců. Josef Režný působil v souboru jako umělecký vedoucí a dudák. Kromě práce v souboru se hlouběji zajímal o lidovou kulturu - studoval dostupnou literaturu a prameny, dostal se i do terénu. Tím započal svou rozsáhlou sběratelskou činnost zaměřenou na Prácheňsko - zejména na okolí Strakonice, Volyně a šumavské Podlesí. Podařilo se mu během života nasbírat na 1 000 lidových písní, z nichž jen necelá polovina byla publikována. Vytvořil

³ [JOSEF REŽNÝ, Irena Veselá] a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*, Strakonice: Městský úřad, 2002, s. 4, 5.

128 záznamů, zaznamenal 76 různých tanců, pořídil různé nahrávky a notové přepisy hry dudáků. Přestože hudba byla jeho hlavním zájmem, zapisoval také nářečí, přísloví, pořekadla a zvyky. Postupem času se z něj stal jeden z předních odborníků v oboru lidových hudebních nástrojů se zvláštním důrazem na dudy. Roky se soustavně věnoval výzkumu, dokumentaci dud a dudácké hudby nejen v naší, ale i v evropské hudební tradici. Také byl předsedou Ústředního poradního sboru pro soubory lidových hudebních nástrojů ÚDLUT Praha a Krajského poradního sboru SLPT. Působil jako instruktor několika souborů, sbormistr, učitel hry na dudy v rozličných dudáckých kurzech, vystupoval na nejrůznějších seminářích. Do historie strakonického regionu se zapsal mimo jiné tím, že se stal spoluzakladatelem a organizátorem Jihočeských slavností písní a tanců ve Strakonících (1955-1961). Roku 1967 zorganizoval první mezinárodní dudácký festival (MDF) ve Strakonících. Od počátku byl předsedou programové rady MDF a autorem i režisérem několika pořadů. Zanedbatelná není ani jeho dlouholetá publikační činnost. Přispíval do různých domácích i zahraničních časopisů, vydal řadu vlastních publikací a na dalších se spolupodílel. Naprostá většina jeho knih pojednává o lidové hudbě (zvláště dudáctví) a národopisu.⁴

1.4 Mezinárodní dudácký festival ve Strakonících (MDF)

Za podnět a zárodek dudáckého festivalu můžeme považovat Jihočeské slavnosti písní a tanců. První roční se uskutečnil v roce 1955 na nádvoří strakonického hradu. Na přípravě se podíleli zejména Zora Soukupová, metodička Krajského domu osvěty v Českých Budějovicích, její manžel Lubomír Soukup, redaktor československého rozhlasu, a Josef Režný, metodik lidové tvořivosti Okresního domu osvěty ve Strakonících. Prvních slavností se zúčastnilo celkem čtrnáct jihočeských dudáků. Druhého ročníku se zúčastnilo 48 dudáků, přičemž nechyběli zástupci Moravy, Slezska a Slovenska. Zde poprvé zazněla návrh v budoucnu pozvat i zahraniční dudáky.

Když mluvíme o dudácké tradici, nelze se nezmínit o této velké události. První ročník se uskutečnil v roce 1967 u příležitosti 600. výročí povýšení Strakonice na město. Ze zahraničních hostů se zúčastnil Bretaňský soubor, Polský soubor, Rumuni a dudák z Anglie.

⁴ *České lidové písně* [online]. Dostupné z URL: <<http://lidovepisne.cz/osob01.html>> [cit. 2014-04-15].

Další festival byl plánovaný na rok 1968. „*Místo dudáků a souborů však přijely tanky a vojska „bratrských armád“, aby nám poskytly „přátelskou pomoc“ formou mnohaleté okupace.*“⁵

Druhý ročník MDF se uskutečnil v roce 1969. Od té doby se festival koná pravidelně každé dva roky. Město se vždy na pár dní promění v město plné dudáků. Soubory musí mít v muzice alespoň jednu dudy. To je podmínka účasti na MDF.⁶

2 LIDOVÉ TRADICE A KROJE

2.1 Lidové tradice

Prácheňsko je velice bohatý kraj s velkým množstvím tradic. S některými zvyky se můžeme setkat i dnes. Hodně zvyků se podobá tradicím z okolních regionů. Jiné jsou zase rozšířené třeba jen v pár vesničkách. Takovou specifickou tradicí pro Prácheňsko byla například Konopická.

2.1.1 Seznam tradic na Prácheňsku

Seznam tradic jdoucí chronologicky po sobě: masopust, masopustní obchůzky, řehořská koleda žáků, půst, obchůzka s Jidášem, Boží hod velikonoční, Velikonoční pondělí (pomlázka), letnice, májka, slavnost májů, pálení čarodějnic, pálení ohňů (předvečer svátku sv. Jana), dožínky, konopická, posvícení, advent (obchůzky Barbor, sv. Mikuláš, obchůzky Lucí), Vánoce (mnoho vánočních zvyků), oslavy Silvestra a Nového roku, tři králové (u nás zaniklo, v posledních letech se opět vrací).⁷

2.1.2 Konopická

Je to regionálně vyhraněný zvyk, typ lidové zábavy. Slavnost souvisí se sklizní a zpracováním lnu. Jedná se o oblast Pošumaví a jižního Prácheňska. V dobách největšího rozšíření tu panovala největší bída, hlad, nezaměstnanost a nemocnost. V konopické jsou právě tyto poměry parodovány. Parodována je i bohatá selská svatba. Vše je pojato s nezaměnitelným lidovým humorem a nevázaností.

⁵ [JOSEF REŽNÝ, Irena Veselá] a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*, Strakonice: Městský úřad, 2002, s. 10.

⁶ [JOSEF REŽNÝ, Irena Veselá] a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*, Strakonice: Městský úřad, 2002.

⁷ *Tradice* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.prachensko.eu/tradice-a-zvyky>> [cit. 2014-04-15].

Základním rysem je, že zábavu pořádají svobodné dívky („dívčí věneček“) nebo vdané ženy („babskou“). Občas se dívky spojily s bábami a uspořádají zábavu společně. Ženy měly právo se na této zábavě chovat tak, jak se normálně chovají muži. Takže popíjely, bavily se, platily muziku a mohly si vybírat tanečníky. Muži se zase chovali jako ženy normálně. Takže nesměle postávali u dveří a podél stěn. Původně to byla odměna pro ženy za těžkou práci, kterou při sklizni musely obstarat hlavně ony.

Na téma písni konopické se ustálilo i několik dramatických rolí. Takovou typickou rolí byla Konopička a Konopičák – pazderník. V této roli byl většinou muž nebo patřičně výřečná žena. Další takovou postavou byl Dohazovač. Někdy byla i matka Konopičky, ale to jen na některých místech. Účinkující si tvořili své texty sami, improvizovali a využívali situačního humoru.

Vrcholem konopické je taneční zábava. Při ní se dodržovalo několik zvyklostí, jako třeba předzpěvování žen před muzikou. Podle nálady, většinou kolem půlnoci ženy opustily zábavu v řetízkovém držení.⁸

2.2 Prácheňské kroje

Jen okrajově se zmíním o dobových krojích. A to z důvodu, aby byl obraz dobové muziky dotvořen. Prácheňsko se rozkládalo na poměrně velkém území. Je tedy jasné, že jednotlivé krojové prvky se v různých oblastech lišily. Bylo to dané i potkáváním kultur (pohraničí x vnitrozemí).

2.2.1 Ženské kroje

Ženské kroje nebyly tak výrazné jako v jiných krajích. Hedvábné zástěry měly různé barvy; většinou hnědou, fialovou nebo červenou. Vynikala na nich bílá výšivka. Výšivka měla většinou květovaný vzor. Pod ní dívky nosily dlouhé bílé vyšívané sukně. K barevným sukním se naopak nosily bílé zástěry. Kolem krku měly bílý vyšívaný límec (okruží). Kolem ramen přehozený velký šátek, cípy zastrčené za šněrovačkou. Na hlavě nosily šátek uvázaný na „babku“. Šátky nosily jen vdané ženy.

⁸ REŽNÝ, Josef. *Písňe a řeči vážné - nevážné - darebné (kapitoly ze života lidu prácheňského)*, Strakonice : Muzeum středního Pootaví, 2008, s. 135, 136, 137, 138.

2.2.2 Mužské kroje

Jednou z částí mužského kroje byly kožené uplé kalhoty z jelenice. Ve vysokých botách muži nosili vlněné punčochy. Košile s dlouhými širokými rukávy měly u ramen černé manžety vyšité bavlnkou. Pod límečkem se nosil hedvábný šátek. Nikdy ne stuha. Kazajka byla krátká asi tak do pasu, v předu lemovaná červenou látkou „paspulkou“. Na přední straně kazajky byly dvě řady lesklých knoflíků. Po svatbě nosili muži dlouhé kabáty s šosy. Kabáty se při chůzi rozevíraly. Na hlavě nosili klobouk nebo kulaté čepice s beránky. V zimě oblékali krátké kožichy z ovčí kůže. Lemy byly udělány z kůže černého berana. Někteří muži měli na zádech vyšitý květ. Na hlavě v zimě nosili beranici.⁹

2.3 Lidový tanec na Prácheňsku

Na Prácheňsku se lidé často veselili a hledali únik od každodenní tvrdé práce v lidové písni a tanci. Příkladem českého humoru je lidový zvyk Konopická, která se nejvíce rozšířila právě v dobách největší nouze a bídy. Podle starých pamětníků se tancovalo i na vsi třeba i v dřevákách u flašinetu, byla-li nálada.

K lidové muzice neodmyslitelně patří vedle zpěvu i tanec. Tancovalo se spontánně podle toho, co muzika hrála. Podle rytmu můžeme vytvořit základní rozdělení: dvoudobý tanec, třídobý tanec a mateník (kombinace dvoudobého a třídobého rytmu).

2.3.1 Tanec dvoudobý

Nejběžnějším dvoudobým tancem byla polka. V různých obcích okolí Strakonice se vyvinuly různé druhy polek. Klasická polka „obyčejná“, „šlapaná“ polka, „skočná“ polka, „polka na šest“, „zadržovaná“ polka, polka „hoplák“ (prudce točená) a „krajcopolka“ (radostná, dvouposkočná s podtáčením tanečnice).

Další tance na dvě doby byly „obkročák“, „šlapák“ („houpanej“, „kejvanej“), „třasák“, „kvapík“, „rejdovák“, „rejdovačka“ (rychlejší „rejdovák“), „čtverylka“, „podklesák“, „vrták“, „dupák“ a „křížák“ (překrok křížem nohy za nohu). Tento tanec mě hodně zaujal. Šlupal se, houpal nebo se při něm poskakovalo jako při polce. Podle nálady tanečníků a muzikantů. Zajímavé je, že tento tanec uvádějí pamětníci jako poměrně náročný. Ne každý ho uměl. Často se stávalo, že schopný tanečník vyzval k tanci tanečnici,

⁹ *Kroje* [online]. 1.1.2010. Dostupné z URL: <<http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Zivotni-styl-v-CR/Tradice/Kroje>> [cit. 2014-04-15].

která tento tanec neuměla. Pak kolem něj tancovala polku nebo jiný dvoudobý tanec. Křížák se tancoval i na tři doby, tak zvaný „třídobý křížák“.

Dochovaly se také zmínky některých kolektivních tancích. Jedním z nich je „strunkovický kolo“. Tancovalo se na příklad v Radošovicích u Strakonice. Většinou při nějaké příležitosti („konopické“, „dívčím věnečku“, „babském bálu“). Dívky tancovaly ve velkém kruhu, držely se při tom za ruce v nepřerušném řetězu.

Zvláštním typem „dvoudobého tance“ je „třasák na čtyry“. Tancoval se na lidové písni dvoudobého rytmu.

Když bylo na tančení málo místa, tancovala se dvoudobá a třídobá kolečka na místě v těsném párovém držení (kolem pasu nebo ramen).

2.3.2 Tanec trojdobý

Nejčastějším druhem trojdobého tance byla „sousedská“. Podobně jako polka se v obcích okolo Strakonice tancovala různě. Klasická byla „šlapaná sousedská“. „Šoupaná sousedská“ se tancovala na plných chodidlech bez zvedání nohou šoupavým krokem. Dalším druhem byla „sousedská s vykopnutím“. Poslední krok se prudce vykopl. Mezi další tance patří „třídobé kolečko“, „třídobý křížák“, „mazurka“, „trojdupák“ a „zadržovaný obkročák“.¹⁰

Mnoho tanců z Prácheňska je zpracováno v československém dokumentárním barevném filmu *Hrály dudy* (1953). Režie: Ladislav Rychman, předvádí Prácheňský soubor lidových písní a tanců.¹¹

3 PRÁCHEŇSKÝ HUDEBNÍ FOLKLOR

Dudácká lidová hudba byla vždy těsně spjata s lidovou písní a tancem. Šikovný dudák býval vždy miláčkem lidu. Nesměl chybět při lidových slavnostech. Hrál na svatbách, poutích, posvíceních a při různých zábavách. Prostě tam, kde byla chuť zpívat a

¹⁰ REŽNÝ, Josef. *Písně a řeči vážné - nevážené - darebné (kapitoly ze života lidu prácheňského)*, Strakonice : Muzeum středního Pootaví, 2008, s. 235, 236, 237, 238, 239, 240.

¹¹ Viz. *Hrály dudy* [online]. 2009. Dostupné z URL: <<http://www.csfd.cz/film/221504-hraly-dudy/>> [cit. 2014-04-14].

tančit. Dudáci se sdružovali i s jinými muzikanty, kteří hráli na různé nástroje. Podle zpráv ze sedmnáctého století se dudáci sdružovali s „pišťci“¹² a bubeníky.

3.1 Dudácká muzika na Prácheňsku

3.1.1 Historický vývoj instrumentáře dudácké muziky

Základní kombinace dudácké muziky jsou dudy a housle. Houslistovi se říkalo „houdek“. Jinde také „huslák“. Housle byly nazývány lidově „skřipky“. Od 16. století bylo v Čechách oblíbené nástrojové spojení dud, houslí a píšťaly. Asi ve 30. letech devatenáctého století píšťalu vystřídal klarinet. Jinak nazývaný „štěbenec“, „kládynet“ a „kladnet“. Hráči se říkalo „pjjskač“. Toto složení už je typem české dudácké muziky, tak zvané „malé muziky“ nebo „malé selské muziky“.

V malé muzice je vedoucím nástrojem Es klarinet. Hraje nejvýše a má za úkol nést melodii v bohatě figurované variaci. Druhý hlas hraje housle, většinou v terciích nebo sextách. K zesílení některých míst, zvláště začátků a závěrů jsou používány souzvuky přes více strun. Přes dvě a dokonce přes tři. Tím mohl houslista dosáhnout plného akordického souzvuku. Staří hroudkové podkládali struny na svých houslích, tak zvaně „převazovali“ své housle. Dřívkem podložili struny a převázali motouzem¹³. Posunuli tím pražec na hmatníku a zvýšili všechny struny podle dud. Zvýšení bylo o malou nebo velkou tercii. Díky tomu pak místo v E nebo Es dur hráli jakoby v C dur.

Dudy hrají nápěv o oktávu níže než klarinet. Někdy také vedou vlastní variaci. Všechny tři nástroje rozvíjí jádro nápěvu samostatně. Proto pak vznikají polyfonně překvapivá místa.

K těmto muzikám se pak přidávaly různé nástroje. Většinou to byly žesťové nástroje (trubka, horna). V jižních Čechách se vyskytovala i hudba dudácko-cimbálová. Na Chebsku byla kolem roku 1900 v dudácké muzice objevena harfa. V 19. století na Sulislavsku¹⁴ je doložena i kytara.¹⁵

Dudy jsou laděné do Es dur. Nemají téměř možnost hrát půltóny. Navíc mají zadní huk, který nepřestává hrát tón Es. Proto jsou omezené jen na tóniny Es dur, B dur a As dur. Klarinety jsou většinou dva. První hlas hraje klarinet laděný do Es („esák“). Druhý hlas

¹² Hráč na píšťalu

¹³ Provázek vyrobený z tkaných nití

¹⁴ Malá národopisná oblast v okolí Stříbra

¹⁵ REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*, Praha 1, Sněmovní: Ústav pro kulturně výchovnou činnost – obor zájmové umělecké činnosti, 1975, s. 26, 27.

hraje klarinet laděný do B („béčko“). Houslí bývá většinou víc. Zastupují melodickou i rytmickou sekci.

Kontrabas plní v dudácké muzice čistě rytmickou funkci. Někdy doplňují rytmické nástroje famfrnoch¹⁶ a vozembouch¹⁷ (spíše na Chodsku).

Podoba dudácké muziky se ustálila na těchto čtyřech útvarech:

Malá selská muzika: Es klarinet, housle, dudy

Velká selská muzika: Es klarinet, B klarinet, housle, dudy

Malá dudácká muzika: Es klarinet, B klarinet, 1-2 dudy, housle, kontrabas

Velká dudácká muzika: Es klarinet, B klarinet, 2 dudy, 2-3 housle, kontrabas, místo kontrujících houslí může být i viola (plnější barva v nižších polohách)

3.1.2 Vývoj jednotlivých nástrojů

3.1.2.1 Dudy

Tento dechový nástroj se rozšířil původně z přední Asie. Slovo dudy pochází z turečtiny. První dudy měly jen jednu píšťalu. Měch se nafukoval dřevěnou trubičkou, která vedla do úst. Postupně se rozšířily snad do celého světa a nabraly různé podoby. Přibyl huk, což je bordurová píšťala, která drží jeden tón. Ve větším množství pak drží interval nebo akord. U některých přibyl dmychací měch místo trubice, který umožňoval dudákovi zpívat při hraní. Co se týče konstrukce, dudy jsou jedním z našich nejsložitějších lidových nástrojů.¹⁸

Popis jednotlivých částí nástroje

Popis v následující kapitole se týká nejrozšířenějšího typu dud v Čechách. Dudám budu věnovat zvýšenou pozornost. Jsou nesporně jedním z nejvýznamnějších příslušníků instrumentáře české lidové hudby. V následujících několika kapitolách jsem čerpal převážně z knihy J. Režného *Lidové hudební nástroje v Čechách*.

Velká část názvosloví pochází z oblasti Chodska. Kromě názvu „dudy“ se používalo označení „pukl“, „puklák“, někdy také „kyjdy“ a „kejdy“. Na Strakonicku

¹⁶ Hliněná nebo plechová nádoba potažená napnutou měchýřovitou blanou, uprostřed protažen svazek žíní. Nástroj se rozezní taháním za žíně navlhčenými prsty.

¹⁷ Druh tyče s jednou strunou rozeznívanou smičcem. Na tyči jsou chřestidla rozeznívaná potřásáním nebo boucháním nástroje o zem.

¹⁸ VALEJCHOVÁ, Nela. *Studium vzájemného ovlivňování materiálů na českých dudách*. Brno, 2009.

nazývali dudy s malou předničkou a velkým měchem „moldánky“ nebo „bzikalky“. To kvůli mečivému zvuku. Další název pro dudy byl „hrkavky“.

České dudy patří do skupiny plátkových dechových nástrojů klarinetového typu. Mají jen jeden plátek. Jsou složeny ze čtyř hlavních částí: přední melodická píšťala nazývaná „přednice“, zadní bordunová basová píšťala nazývaná „huk“, velký měch se zásobou vzduchu a dmychací měch nazývaný „čerpák“.

Přední píšťala, jinak také „zpěvní píšťala“, „malý huk“, „houček“, je vrtaná většinou ze švestkového dřeva. Dřevo muselo být dobře vyschlé. Používalo se i dřevo hruškové, jasanové, lipové, tisové nebo javorové. Vnitřní vrtání je velice hladké a má tvar kuželu. Na konci je rozšíření stejné jako u klarinetu. Povrch přednice je hladký a je jen lehce zdoben soustruhovými ozdobami. Prstoklad je ve zkratce přesně opačný, než u zobcové flétny nebo klarinetu. Prsty levé ruky dole, prsty pravé ruky nahoře. Někteří dudáci používali i opačné držení.

Ve spodním konci přednice býval ladící otvor opatřený doladovacím šroubkem. Otvor se podle potřeby ucpával lojem, voskem nebo směsí vosku a smoly. Velikost otvoru ovlivňovala ladění píšťaly. U současných dud jsou většinou šroubky u každé dírky a každý tón se doladuje zvlášť.

Na spodní část je nasazena „spojka“. Je to jakési mosazné kolínko. Na něj je pak připevněn ozvučnický „přední huk“ zhotovený z rohu hovězího dobytka. Roh může být ohnut podle potřeby. Bývá zakončen kovovým korpusem vyzdobeným různým rytím nebo tepáním. Do rohu se občas vkládají různá tlumítka „pokličky“, která usměrňují barvu i hlasitost zvuku.

Na horním konci je přední píšťala zakončena strojčkem, „piskorem“ nebo „frkačkou“. Je to kovová trubička vyrobena z mosazí nebo hliníkem. K ní se přivazuje dřevěný plátek. Vyrábí se převážně z klarinetových plátků. Plátek se přivazuje motouzem či bavlnkou. Omotaný materiál slouží zároveň jako těsnění. Dříve se plátky vyráběly z bezové větvičky nebo rákosového prutu. Tyto materiály jsou méně trvanlivé a proto se dnes již nepoužívají.

Bordunová píšťala, neboli „zadní huk“ nebo také „zadnice“, je vyrobená ze stejného materiálu jako přednice. Je pravouhle zalomená a dudák ji má přehozenou přes pravé rameno. V horním spojovacím čepu je vyvrtané lůžko pro piskor. Piskor je vyrobený obdobně jako u přední melodické píšťaly. Huk je zakončen podobně jako přednice kovovým kolenem. Na něj je nasazen o něco mohutnější ozvučnický. Ten je obdobně jako v přední části zakončen kovovým korpusem. Spojení je vyrobeno z korku. Dřevěná část je

zdobena soustruhem, obdobně jako přední část. Střední část „špalek“ bývá zdobena vypalováním nebo tepanými obroučkami plechu. Celá píšťala může být dozdobena ještě dalšími ozdobami. Kostěnými prstenci, řezbami zalévanými olovem a dalšími ozdobami.

Vzduchový vak je vyroben z kůže. Je nazýván „nadržovák“, „temlov“, „pytel“, „velký měch“ nebo jen „měch“. Často je nazýván i podle původu kůže „jehně“, „kozlík“, „pes“ a podobně. Tato část dud je nejobjemnější. V dnešní době je nejčastější kůže ze psa se srstí na vnější straně. Používají se i umělé ušně potažené imitací kůže. Imitací je myšleno plyšový potah a podobně. Měch by měl být důkladně sešit. Nesmí unikat vzduch. Švy a někdy i vnitřní povrch bývaly napuštěny tukem a smolou. Z vysychající kůže často unikal vzduch. To ztěžovalo dudákům ovladatelnost nástroje. Často pak nalili do dud pivo a kůže se „zatáhla“.

K měchu jsou vzduchotěsně přidělaný následující tři části. Dřevěná hlava s otvorem pro přednici. Je v ní pravouhle lomený vzduchový kanál. Hlava je zhotovována z lipového dřeva. Většinou je vyřezána do tvaru hlavy kozlíka. Další částí je dřevěná vývodová trubice, na kterou se nasazuje zadní huk. Třetí částí je dřevěná trubice, do které se zapojuje čerpací měch.

Dmychací měch, neboli „dmychák“, „čerpadlo“, „nadýmák“ či „míšek“. Jedná se o dmychací zařízení, vyrobené ze dvou dřevěných desek. Jedna z nich se pohybuje na závěsu. Většinou je zhotoven z jiné kůže, než byl vzduchový zásobník. V horní desce jsou vyřezány nasávací otvory. Zevnitř jsou opatřeny koženými záklopkami. Při nasávání vzduchu se záklopy odchlípí, při stlačení dmyhadla se otvory uzavřou. Proud vzduchu je tímto způsobem hnán skrze pravouhle zalomenou trubici do měchu. Odtud vzduch proudí rovnoměrně do obou píšťal. Čep zalomené trubice je opatřen záklopkou. Ta brání vzduchu proudit zpět do dmychacího měchu.

Dudák má kolem levého nadloktí připevněný kožený řemínek. Pod ním má zaháknutý hák, který je připevněn k horní pohyblivé desce dmyhadla. Na spodní desce je rovněž hák, který je zaháknut za opasek hráče. Neustálým pohybem levé paže nahoru dolů dochází k žádanému vhánění vzduchu do měchu.

Pod pravou paží je umístěn zásobník se vzduchem. Musí být neustále pod tlakem. Proto ho dudák neustále stlačuje a vyrovnává výkyvy tlaku způsobené dmýcháním. Některé dudy jsou postaveny opačně. To znamená dmychací měch pod pravou rukou a

zásobník pod levou. Dudy se dělávaly v různém ladění. Dnes je na Prácheňsku ustálená tónina Es.¹⁹

3.1.2.2 Klarinet

Klarinet neboli „štěbenec“ vychází z jednoplátkového egiptského nástroje „šalmaje“. Tento nástroj byl podobný víc flétně než dnešnímu klarinetu. Neměl žádnou klapku, jen cylindricky vrtané dírky. Teprve na konci sedmnáctého století byly přidány dvě kovové klapky. Na přelomu sedmnáctého a osmnáctého století přidal německý nástrojař Johann Christoph Denner přefukovací klapku. Nástroj ale nezněl dobře v nižších polohách. Proto český klarinetista Josef Beer doplnil 4. a 5. klapku. V roce 1812 přišly kožené podlecky a ty už nebránily tomu, aby roku 1839 Hyacinthe Klosé vytvořil klarinet s převzatou Böhmovou mechanikou. V roce 1867 se nástroj dostal do své dnešní podoby. To je 20 klapek a 13 brýlí.

Klarinety mohou být různě dlouhé. Délka ovlivňuje jejich ladění.

V průběhu osmnáctého století se klarinet dostal z vojenských kapel i do lidového prostředí.

Dřevo se používá ebenové. Starší klarinety byly ze zimostřezového dřeva. Proto nebyly klasicky černé, ale světlé. Klapky se vyrábějí z mosazi. Většinou jsou buď pozinkované, nebo postříbřené. Celý nástroj se dá rozložit na 5 částí. Hubice, soudek, horní část, spodní část a ozvučnick („korpus“).²⁰

Ve sféře lidových muzik se nejčastěji používal klarinet v ladění C. V dudácké muzice se používalo ladění Es, E, později B, klarinet laděný do A a E se většinou nepoužívá. Na Prácheňsku a na Chodsku mají klarinety v dudácké muzice dominantní postavení. Je to dáno především jeho zvukovou barvou a průrazným silným zvukem. Klarinetové melodie se často prolínají s houslemi, druhým klarinetem, dříve s píšťalou. Často zaznívá dvojhlas v terciích či sextách. Způsob klarinetové hry v české lidové hudbě můžeme najít v zápisech Ludvíka Kuby nebo ve sbírkách Čeňka Holase.

Klarinet postupně „dobył“ lidové muziky po celých Čechách.²¹

¹⁹ REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*, Praha 1, Sněmovní: Ústav pro kulturně výchovnou činnost – obor zájmové umělecké činnosti, 1975, s. 21, 22, 23, 24, 25.

²⁰ ŽITNÝ, Radek. *Klarinet* [online]. 2005 – 2012, Dostupné z

URL: <<http://klarinetweb.wz.cz/klarinetajehovyvoj.htm>> [cit. 2014-04-15].

²¹ REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*, Praha 1, Sněmovní: Ústav pro kulturně výchovnou činnost – obor zájmové umělecké činnosti, 1975, s. 16, 17.

3.1.2.3 Housle

Housle, neboli „skřipky“, jsou strunný smyčcový nástroj. Předchůdcem je pravděpodobně středověká rubeca nebo lira da braccio. První housle začaly vznikat pravděpodobně v Polsku. V 16. století se jejich vývoj přesunul do Itálie. První moderní housle sestavil Andrea Amati na objednávku rodu Medicejských. Nejznámější houslaři žili v 16. – 18. století. Jedním z nich byl Antonio Stradivari.²² Od té doby se housle změnily jen v malých detailech (prodloužení krku). Na území Prácheňska se používaly hodně krátkokrké housle. Trup houslí byl oproti krku podstatně delší. Umožňoval hru jen v jedné poloze. Pro muzikanty to bylo pohodlnější. Používaly se převážně v malé selské muzice. Jiný krok k usnadnění hry v nelehkých tóninách bylo „kapodastrování“ čili „převazování“.

Housle měly v lidové hudbě v podstatě trojí funkci. Vedly hlavní melodii obohacenou o variace a různé ozdoby, především v mezihrách a dohrách. Někdy došlo při vedení ke střídání s jinými nástroji (klarinet, flétna). První houslista „primáš“ byl většinou i vedoucí muziky. Udával tempa a nástupy celé muziky. V dnešní době je tato funkce často převedena na klarinetistu.

Druhé housle většinou hrávaly druhý hlas. Melodie byla většinou o něco chudší, než u prvních houslí.

Třetí housle se přidaly až v historicky pozdějších dobách. Obstarávaly rytmický doprovod (příznávku, „kontr“). To je odrážení druhé doby (v případě dvoudobého rytmu). V případě třídobého rytmu odráží druhou a třetí dobu. Odrážení, neboli „kontrování“ je rytmické rozeznění dvou strun v intervalu kvinty. Například v Es dur zní tónika Es, B. To je vzhledem k ladění houslí dost nepohodlné. Proto byly housle v minulosti často o půl tónu nadlazeny. V uskupení velké dudácké muziky jsou „kontrující“ housle nahrazovány violou. Je to dáno sytější barvou violy v nižších polohách.

Struny jsou na houslích 4. Jsou laděny v čistých kvintách (g, d¹, a¹, e²). Dříve byly vyráběny z ovčích střev. Dnes jsou vyráběny z kovového vinutí. Podepírá je kobylka z javorového dřeva. Trup tvoří dvě dřevěné desky (smrk, javor) spojené „luby“. Vytváří ozvučný prostor na zesílení zvuku. Na horní desce jsou vyříznuté dva otvory ve tvaru písmene f. Slouží k lepšímu přenosu zvuku. Krk je většinou tvořen z javorového dřeva. Hmatník ze dřeva ebenového. Struník se vyrábí ze dřeva, kosti, plastu nebo kovu. Jsou k němu připevněny struny. Smyčec je z brazilového nebo fernambukového dřeva. Mezi

²² *Housle* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.houslovyklic.estranky.cz/clanky/historie/>> [cit. 2014-04-15].

špičkou a žabkou jsou napnuty koňské žíně. Na žíně se nanáší pryskyřicová kalafuna, která je nepostradatelnou součástí při rozeznívání strun. Nástroj je dlouhý cca 58 centimetrů. Délka smičce 75 centimetrů.²³

Rozhodl jsem se vynechat popis violy a její vývoj. Viola je stavbou velice podobná houslím, a tudíž nepovažuji detailnější popis tohoto nástroje ve své práci za podstatný. Za zmínku snad stojí jen struny, které jsou naladěny v čistých kvintách (c, g, d¹, a¹).

3.1.2.4 Kontrabas

Kontrabas je strunný smyčcový nástroj. Je to největší a nejhlubší ze smyčcových nástrojů používaných v lidové hudbě. Lidově se mu říká „basa“. Nástroj neměl vždy totožný vzhled s dnešním kontrabasem. Lidoví umělci ho napodobovali různě. Napodobeniny se lišily velikostí, kvalitou provedení, laděním a počtem strun (třístrunné basy). Charakteristika by se dala vystihnout lidově používaným pojmem „basa tvrdí muziku“. Basa udává v lidové muzice první dobu a společně s houslemi nebo violou tvoří rytmickou sekci.²⁴

Kontrabas je stavbou bližší viole, než houslím. Vyvinul se pravděpodobně ze středověkého nástroje viola de gamba. Struny jsou jako u houslí 4. Jsou laděny v čistých kvartách (E¹, A¹, D, G). Stavba a použité dřevo je velice podobné houslím. Délka je cca 195 centimetrů.²⁵

Kontrabas se k dudácké muzice přidal až koncem 19. století.

3.2 Lidová píseň

„František Halas: Píseň neumírá, píseň je věčná! To jen lidé přicházejí a odcházejí a kdykoliv jejich srdce vzkypí radostí a žalem, bude to zase jen lidová píseň, která jejich citu propůjčí slova opravdová a čistá.“²⁶

²³ REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*, Praha 1, Sněmovní: Ústav pro kulturně výchovnou činnost – obor zájmové umělecké činnosti, 1975, s. 44.

²⁴ REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*, Praha 1, Sněmovní: Ústav pro kulturně výchovnou činnost – obor zájmové umělecké činnosti, 1975, s. 45.

²⁵ *Kontrabas* [online]. Dostupné z URL: <<http://www.kontrabas.cz/index.php?co=dejiny&akce=dejiny>> [cit. 2014-04-15].

²⁶ REŽNÝ, Josef. *Naše prameny : písně z repertoáru Prácheňského souboru 1949-1989*. Strakonice: ZV ROH ČZM, 1988, úvod.

3.2.1 Hudební charakteristika

Lidová tvorba na Prácheňsku se vyznačuje především svou jednoduchostí. Může to být z části ovlivněno i omezeným tóninovým rozsahem dud. V Prácheňských lidových písních se objevují jen tři harmonické funkce – tónika, dominantanta a subdominantanta. Písňe jsou většinou hrané a zpívané v jedné ze tří příbuzných tónin. V případě ladění dud do Es to jsou ještě B a As. Když je melodie hrána v jiné tónině, než v jedné z těchto tří, musí dudy přestat hrát, protože tón zadního huku by byl příliš rušivý. Většina Prácheňských písní je v Dur.

Zpěv je většinou veden v dvojhlase. Stejně jako u nástrojů, v tercii nebo sextě. Jen zřídka se ocitá v jiném intervalu.

Sběratelé lidových písní zaznamenali i čistě vokální písňe bez instrumentálního doprovodu. Jedním z příkladů takových písní jsou „halekačky“. Halekačky neměly pevný rytmus. Většinou byly darebného rázu. Vznikly tak, že na sebe pasáči „hulákali“ z jednoho kopce na druhý. Použil jsem pro přiblížení jednu ze vzpomínek Aloise Staňka z Benešovy Hory z publikace *Po stopách dudáků na Prácheňsku*, kterou zaznamenal Josef Režný. „Bydlel jsem tam, pásával sem pod Ptákovou Lhotou a přes tu dolinu, přes potok, přes řeku Spulku sem hejkal na ty nespický dráhy k vosadě Podvítovčí na kamarády, s kerejma sme chodili do školy.“²⁷

(ukázka halekačky – *Zvuková ukázka 1*)

Obecná struktura lidové písně:

Předehra (většinou variace na téma písně, může být i značně zkrácena), sloka (počet se u jednotlivých písní liší), mezihra (většinou složitější a rozvinutější variace na téma písně, může být mezi každou slokou, ob jednu, nebo nemusí být vůbec), dohra (nová variace, nebo stejná jako v mezihře).

3.2.2 Bližší charakteristika

Jak jsem již ve své práci zmínil, lidový tanec byl úzce spjat s muzikou. Proto by se dalo základní rozdělení shrnout totožně jako u tanců. Tedy písňe v rytmu dvoudobém, třídobém a kombinovaném (mateník).

V následující podkapitole jsem uváděl příklady písní v předem popsaném rytmu. Ke každé zvukové ukázce je připojena stručná heslovitá charakteristika.

²⁷ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*, Strakonice : Muzeum středního Pootaví Strakonice, 2004, s. 36.

3.2.2.1 Dvoudobý rytmus

Basa hraje první dobu, housle odráží druhou dobu. Lidové písně dvoudobého rytmu působí většinou živěji, než písně trojdobé.

Příklady písní s dvoudobým rytmem:

Všechno je to boží dárek (*Notový záznam 1, Zvuková ukázka 2*)

Charakteristika: ve sloce je mužský jednohlas (první hlas), dudy hrají druhý hlas.

Páni muzikanti (*Zvuková ukázka 3*)

Charakteristika: mužský dvojhlas, výrazné klarinety v předejhře, v polovině sloky houslová melodie, v mezihře opět dominantní klarinety. V této skladbě se vyskytuje výrazné “juchání“, “vejskání“. Jedná se o klasický lidový projev. Dotyčný ze sebe v přívalu energie vydá silný vysoký zvuk.

Polky

Tento zvláštní útvar lidové hudby je čistě instrumentálního typu. Polky se často jmenovaly podle člověka, který je vymyslel či upravil (Korešova polka) nebo podle rodné dědiny (Blatenská polka). U polek se dají nejlépe vypořádat modulace do příbuzných tónin.

Dudácké jablíčko (*Zvuková ukázka 4*)

Charakteristika: dobře pozorovatelné modulace, úprava bez klarinetů.

3.2.2.2 Třídobý rytmus

V rytmice má třídobý rytmus dvě podoby:

1. Basa a housle jedou stejně (tááá..ta).
2. Basa hraje první dobu, housle odráží druhou a třetí dobu.

Příklady písní s třídobým rytmem:

Když začne skřivánek povrzávat (*Zvuková ukázka 5*)

Charakteristika: příklad dívčího jednohlasu, ukázka první rytmické podoby.

Marjánko, Marjánko (*Zvuková ukázka 6*)

Charakteristika: dětský skupinový dvojhlas, ukázka druhé rytmické podoby.

Kukačka kuká (*Notový záznam 2, Zvuková ukázka 7*)

Charakteristika: ženský trojhlas bez instrumentálního doprovodu, mollová tónina.

3.2.2.3 Mateník

Střídání dvoudobého a třídobého rytmu (druhá podoba třídobého rytmu).

Příklady písní s kombinovaným rytmem:

My sme holky vod Sušice (*Notový záznam 3*)

Charakteristika: darebná písnička.

Poznám, poznám (*Zvuková ukázka 8*)

Charakteristika: výrazné střídání rytmu je nejlépe slyšet v rytmické sekci.

Nutno podotknout, že stejné písně se hrají v různých úpravách. Každá muzika si úpravu vytváří sama.

V současnosti působí ve Strakonících 6 dudáckých muzik (Mladá dudácká muzika, Strakonická dudácká muzika, Pošumavská dudácká muzika, Švandova dudácká muzika, dudácká muzika Prácheňského souboru písní a tanců, Dudácká muzika ZUŠ Strakonice) a dva taneční soubory (dětský folklorní soubor Prácheňáček, Prácheňský soubor písní a tanců).

4 VÝZKUM: VZTAH SOUČASNÉ MLÁDEŽE K FOLKLORNÍ HUDBĚ

4.1 Cíle výzkumu

Vzhledem k tomu, že jsem našel poměrně nízký počet výzkumů a prací, které se zabývají folklórní tematikou, rozhodl jsem se zasvětit této myšlence výzkumnou část své bakalářské práce. Téměř žádný výzkum se nezabývá otázkou vnější podpory mladých folkloristů, která je jim poskytována jejich rodinným zázemím. Z osobní zkušenosti jsem se většinou setkal s podporou jak okolí, tak blízké rodiny. Nebyl jsem si ale jistý, jestli je to tak všude. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl zjistit, zda mají stejné zkušenosti i moji kolegové z muziky nebo kamarádi z Moravy, a věnovat této myšlence svou výzkumnou část.

Cílem dotazníku je zjistit, jaký vztah k folkloru mají mladí, kteří se v něm aktivně pohybují. Výrazem „aktivně pohybují“ mám na mysli instrumentální hraní nebo pěvecké působení v lidové muzice po dobu minimálně sedmi let.

4.2 Metodika výzkumu

(Příloha č. 4)

Jako prostředek svého výzkumu jsem zvolil dotazník, tedy prognostickou metodu. Dotazník jsem vytvořil v aplikaci Disk. Jedná se o aplikaci vytvořenou firmou Google, ve které jde vytvořit dotazník šířitelný pomocí internetového odkazu. Mohu ji ovládat přes svůj Google účet. Aplikace rovnou odesílá anonymní odpovědi do tabulky Excel. V ní následně vyhodnotím jednotlivé odpovědi na dané otázky a vytvořím srovnání v podobě grafů.

V dotazníku jsem zvolil tři typy otázek. Otázky dichotomické, polytomické neparametrické a polytomické parametrické.

4.2.1 Obecné přiblížení

Věkový rozdíl zkoumané skupiny se pohybuje v rozmezí 17 – 22 let. Někteří z respondentů i tancují nebo v minulosti tancovali v tanečním folklorním souboru. Následným cílem je pokusit se porovnat rodinné zázemí a vztah jejich vrstevníků

k folkloru. Vytvořil jsem dvě totožné kopie dotazníku. Jednu z kopií rozešlu mezi členy Mladé dudácké muziky ze Strakonice a druhou mezi členy CM Pramínky z Kopřivnice. Díky tomu mohu porovnat oblast Moravy i Prácheňska. Já osobně jsem aktivním členem Mladé dudácké muziky. S CM Pramínky jsme spolupracovali již na několika vydařených akcích – jakými je například výroční koncert obou muzik.

Dotazník je anonymní. I přes to, že všechny dotázané osoby znám, domnívám se, že anonymita mi zaručí objektivnější a méně idealizované a subjektivní výsledky.

Dotazník je sestaven tak, aby každému dotázanému zabral co nejméně času a dotazovaný se nemusel namáhat s vymyšlením složitých odpovědí. To je také jeden z důvodů, proč jsem nepoužil žádnou otázku otevřenou ani polouzavřenou (polootvřenou). Na druhou stranu nedává dotázaným žádný prostor pro osobní vyjádření.

Odhadovaný potřebný čas na vyplnění dotazníku je dvě až tři minuty.

Všechna rozhodnutí při tvorbě otázek dotazníku směřovala k tomu, že je zaměřen na dvě menší skupiny. Celkový počet dotazovaných je 22. Aby byl dotazník objektivní do nejvyšší možné míry, potřebuji 100% účast a návratnost dotazníku.

1. Pohlaví.

První položka má funkci identifikační a je dichotomického typu. Účastník určí své pohlaví. To mi umožní i porovnání z pohledu děvčat a chlapců (muž x žena).

2. Jakou hudbu (žánry) posloucháš ve volném čase?

(zaškrtni prosím 3 - 5 políček)

Forma neparametrická, polytomická, funkce kontaktní. Položka je v dotazníku kvůli odlehčení. Účastník zaškrtně několik políček oblíbeného žánru hudby. Podle mě by bylo zajímavé položit stejnou otázku i lidem, kteří se ve folkloru aktivně nepohybují. Domnívám se, že u nich by byly více preferovány žánry jako jsou například metal, rap nebo hip hop.

3. Je někdo z tvé rodiny členem (nebo bývalým členem) folklorního souboru nebo muziky?

Položka má formu dichotomickou. Zařadil jsem ji do dotazníku, protože se domnívám, že vztah k folkloru je z velké míry ovlivněn především vlivem rodiny a dědí se z generace na generaci.

4. *Chodí některý z tvých rodičů nebo prarodičů na vaše vystoupení? (v rodném městě)*

Položka má formu polytomickou, parametrickou. Prostřednictvím této otázky chci blíže specifikovat vztah rodiny a rodinného zázemí pomocí odpovědí „vždy“, „občas“, „už se přišli podívat“, „nikdy“ a zjistit, zda má návštěvnost rodičů na koncertech vliv na kladný vztah muzikantů k folkloru.

5. *Přišel se někdy některý z tvých spolužáků podívat na vystoupení muziky?*

Položka má formu dichotomickou, takže není možnost její odpovědi nějak rozvádět. Z vlastní zkušenosti vím, že zájem mých spolužáků o tento koníček byl téměř nulový. Zajímá mě, jestli je tomu na Moravě jinak. Proto se při pokládání této otázky zaměřuji především na srovnání jižních Čech a Moravy.

6. *Vídáš se s některými spoluhráči i mimo zkoušky muziky?*

Položka má formu polytomickou, parametrickou. Otázka je záměrně orientována jen na muziku. V obou souborech jsou výrazné věkové rozdíly. Vzhledem k tomu, že mezi některými členy dosahuje věkový rozdíl až 5 let, rád bych zjistil, zda probíhá sociální interakce mezi členy CM Pramínky a Mladé dudácké muziky i mimo zkoušky.

7. *Chodíš i na koncerty jiných muzik?*

Položka polytomická, parametrická. Je zaměřena na subjektivní zájem o folklor. Zajímá mě otázka, zda muzikanti aktivně vyhledávají přítomnost lidové hudby i na koncertech dalších muzik.

8. *Na jaký hudební nástroj v muzice hraješ?*

Položka má formu neparametrickou, polytomickou. Je to jediná položka, ve které se liší odpovědi v obou dotaznících. Důvodem je, že muziky mají odlišná nástrojová obsazení.

9. *Zpíváš v muzice?*

Položka má formu polytomickou, parametrickou. Domnívám se, že se pěvecké činnosti v obou muzikách věnují všichni členové. Avšak bude zajímavé porovnat, kolik sólových zpěváků se vyskytuje v jednotlivých muzikách.

10. *Hraješ ještě v jiné muzice, kapele nebo hudebním uskupení?*

Položka má formu dichotomickou. Lidé z folkloru jsou často velmi aktivní i v rámci jiných hudebních uskupení. Touto otázkou bych chtěl zjistit, do jaké míry.

Ve výsledku očekávám, že rozdíl odpovědí bude mírně ve prospěch Moravy. Domnívám se, že Moraváci mají lepší vztah k folkloru a tradice v sobě mají více zakořeněné.

Předem bych chtěl upozornit, že ani jedna muzika není profesionální. Všichni muzikanti mají hraní jako hudební zálibu a volnočasovou aktivitu.

4.2.1.1 Krátké představení muzik, které se zapojily do výzkumu

Mladá dudácká muzika ze Strakonice

Muzika byla založena v roce 2006 kontrabasistou Patrikem Ředinou. Dodnes je jejím uměleckým a organizačním vedoucím. Mladá dudácká muzika je členem Jihočeského folklorního sdružení, Folklorního sdružení České republiky a Svazu klubů mládeže. V současnosti má deset členů. Většinou hraje v sestavě velké dudácké muziky. Repertoár tvoří převážně písničky z Prácheňska a Chodska. K pátému výročí natočila Mladá dudácká muzika CD s názvem Já sem panna.

Cimbálová muzika Pramínky

Muzika byla založena v roce 2001 Mgr. Vladanem Jílkem při ZUŠ Zdeňka Buriana v Kopřivnici. V současnosti v ní působí dvanáct členů. Repertoár tvoří písně z celé Moravy a Slovenska. Muzika má za sebou koncerty na prestižních festivalech v České republice i po Evropě, několik vstupů v televizi a v současnosti muzika připravuje nové CD.

Důležitý je rok 2009, kdy se naše muziky setkaly na tvůrčí dílně Muzičky ve Strážnici. Od té doby soubory aktivně spolupracují a jejich členové jsou v kontaktu.

4.2.2 Krátké představení muzik, které se zapojily do výzkumu

Na základě předpokladů, týkajících se způsobu a motivací k aktivnímu působení respondentů ve folklorních souborech jsem zformuloval tři pracovní hypotézy.

Hypotéza č.1

Co se týče poslouchání různých žánrů, mládež je dnes velmi rozmanitá. Domnívám se, že z tohoto důvodu bude na Moravě žánr folklor mnohem preferovanější než na Prácheňsku.

Hypotéza č.2

Respondenti, kteří našli cestu k hudebnímu folkloru a jeho aktivnímu provozování prostřednictvím své rodiny (některého jejího člena), pociťují nadále podporu rodiny v této své činnosti.

Hypotéza č.3

Většina muzikantů hraje v současnosti ve více než jednom hudebním uskupení. Domnívám se, že by se tato hypotéza měla projevit u obou zkoumaných hudebních uskupení.

4.3 Interpretace výsledků výzkumu

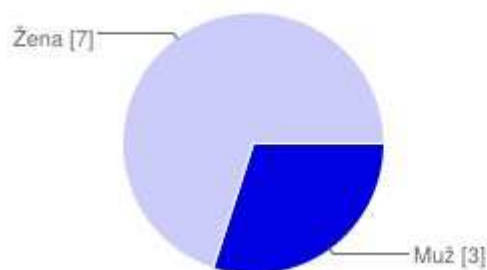
Realizace dotazníku proběhla za pomoci sociální sítě Facebook v březnu roku 2014. Odkazy na dotazník jsem rozeslal všem účastníkům v osobních zprávách. Vyplnění každého dotazníku mi přišlo během následujících dvou dnů do schránky aplikace Disk.

4.3.1 Výsledky dotazníku Vztah současné mládeže k folklorní hudbě

Položka č. 1

Mladá dudácká muzika

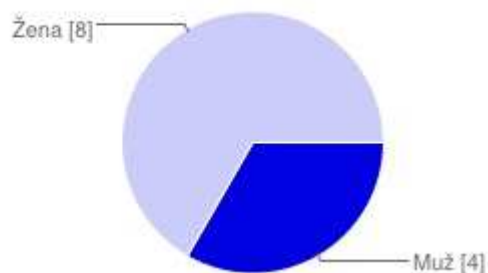
Pohlaví.

Muž	3	30 %
Žena	7	70 %

CM Pramínky

Pohlaví.

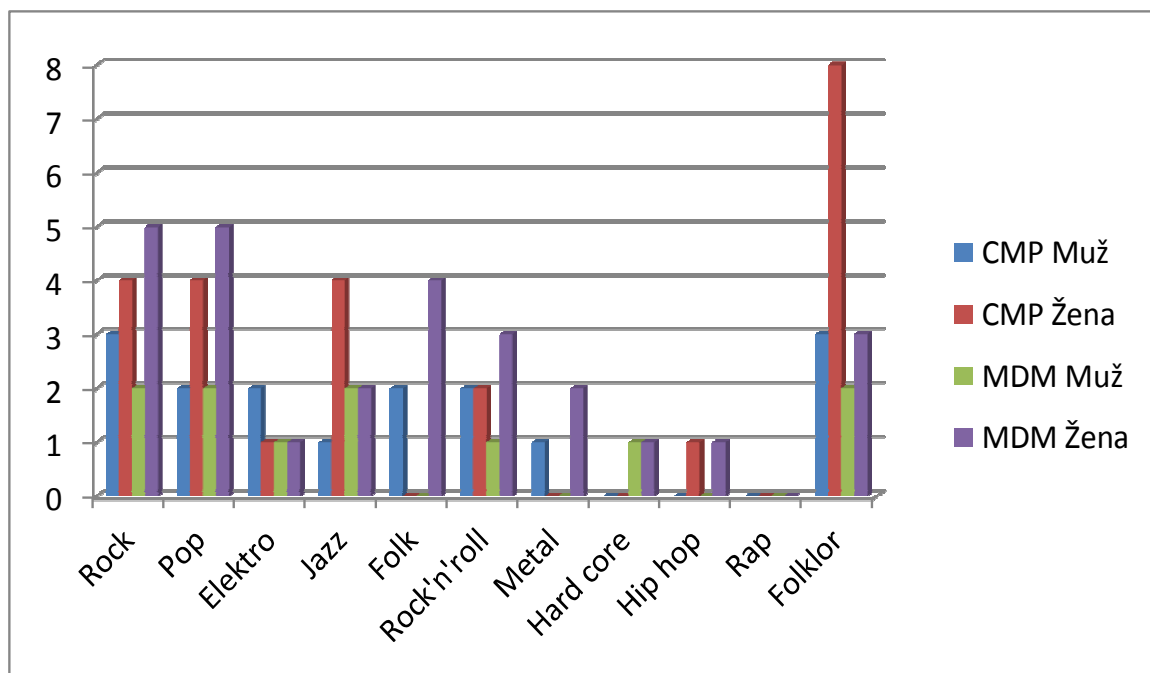

Muž	4	33 %
Žena	8	67 %

Z grafů vyplývá, že poměr pohlaví mužů a žen v muzikách je přibližně stejný. To beru jako výhodu po stránce objektivnosti.

Položka č. 2

Jakou hudbu (žánry) rád posloucháš ve volném čase?

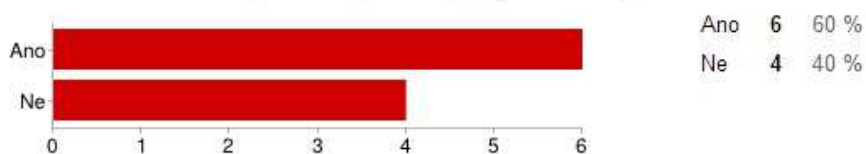
Čerpání inspirace od jiných muzik či kapel v žánru, kterému se věnuji, je podle mě velice důležité při společné tvorbě v muzice a sebezdokonalování. Proto mě velmi překvapilo, jaký je rozdíl mezi CM Pramínky a Mladou dudáckou muzikou. Zatímco členové CM Pramínky zaškrtili položku folklor téměř všichni (jedenáct z dvanácti), v Mladé dudácké muzice je to jen polovina členů (pět z deseti).

Rock a pop byly podle očekávání hned po folkloru dva nejpreferovanější žánry. Velmi dobře dopadly ve výzkumu i žánry Jazz a Rock'n'roll.

Položka č. 3

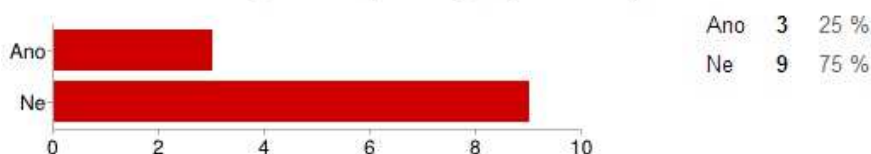
Mladá dudácká muzika

Je někdo z tvé rodiny členem (nebo bývalým členem) folklorního souboru nebo muziky?

CM Pramínky

Je někdo z tvé rodiny členem (nebo bývalým členem) folklorního souboru nebo muziky?

Dle mého názoru vychází vztah k folkloru z velké části z rodinného prostředí. Rodiče mají ve všech směrech na své dítě velký vliv.

S pomocí této položky jsem se rozhodl zjistit, jak moc vztah k folkloru souvisí s dřívějším působením někoho z členů rodiny ve folklorním souboru či muzice.

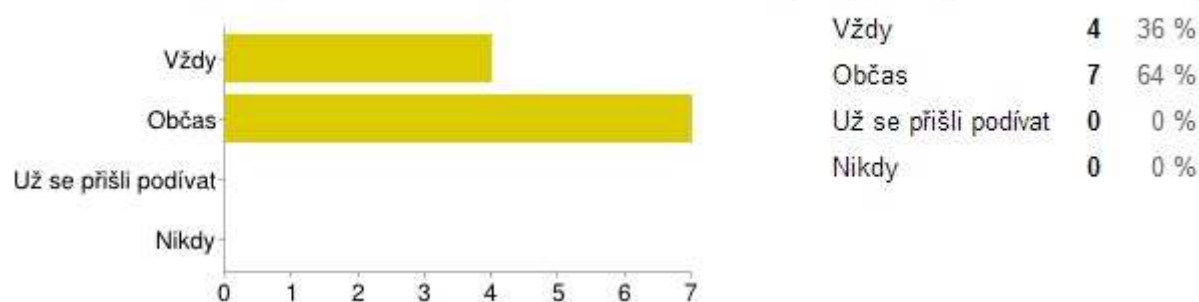
Jak je patrné z grafů, mou hypotézu částečně potvrzuje jen Prácheňsko. Z CM Pramínky zaškrtno 75% účastníků odpověď „ne“. Tato odlišnost je velice výrazná a šlo by ji rozvést do různých teoretických závěrů. Jedním takovým logickým vysvětlením by mohl být fakt, že v Kopřivnici žádný folklorní soubor ani jiná muzika nepůsobí. Tudíž v tomto směru není město tolik spjato s tradicí.

Oproti tomu ve Strakonících v současnosti působí 5 dudáckých muzik a 2 taneční soubory.

Položka č. 4

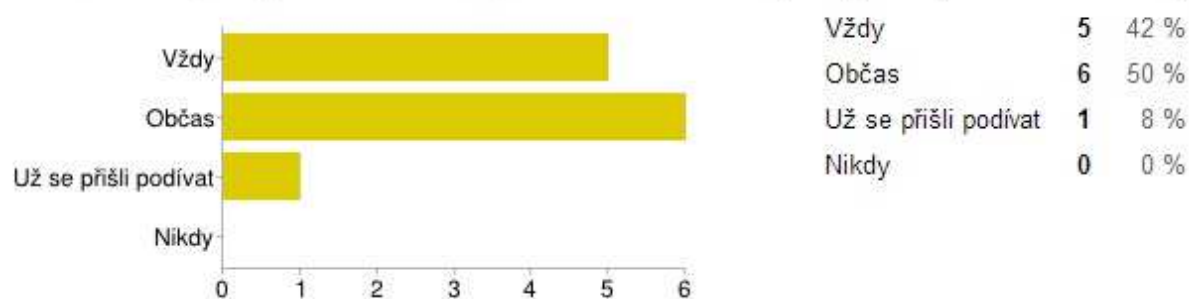
Mladá dudácká muzika

Chodí některý z tvých rodičů nebo prarodičů na vaše vystoupení? (v rodném městě)

CM Pramínky

Chodí některý z tvých rodičů nebo prarodičů na vaše vystoupení? (v rodném městě)

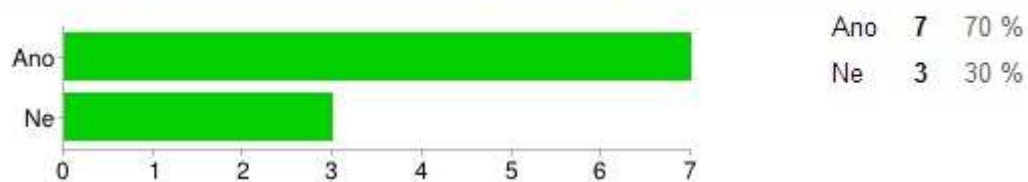

Zájem rodiny je zjevný. Tato položka byla jedna ze stěžejních v mém výzkumu. Rodiče se aktivně účastní hudebních vystoupení svých dětí. V obou grafech převládají odpovědi “vždy“ a “občas“. Z toho usuzuji, že v obou muzikách panuje pozitivní podpora ze strany rodičů. Tato forma podpory je nejdůležitější v dětství.

Položka č. 5

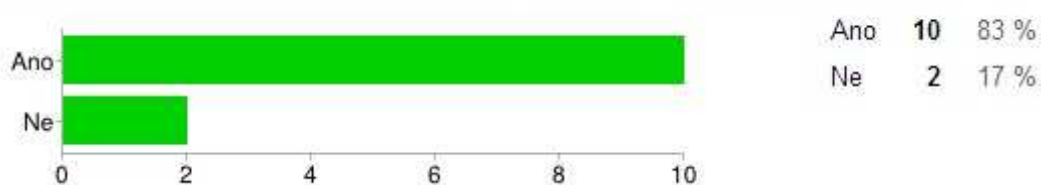
Mladá dudácká muzika

Přišel se někdy některý z tvých spolužáků podívat na vystoupení muziky?

CM Pramínky

Přišel se někdy některý z tvých spolužáků podívat na vystoupení muziky?

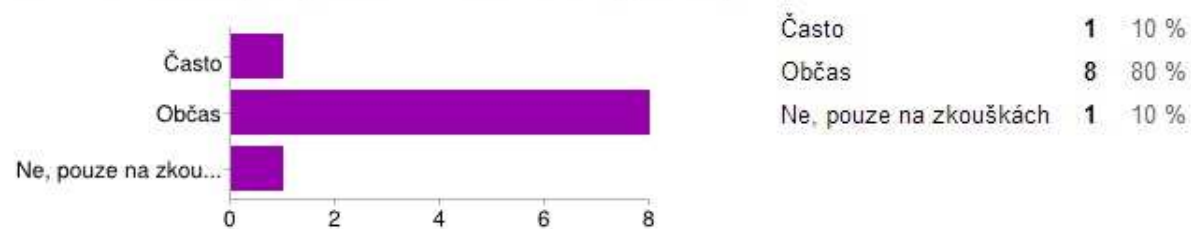

Při srovnání grafů lze odvodit, že na Moravě je zájem spolužáků o hudební činnost o 13% vyšší. Upřímně jsem v této položce očekával méně odpovědí „Ano“. Z vlastní zkušenosti jsem spíše nečekal zájem o folklor u spolužáků. Jsem rád, že tuto negativní zkušenost nemají všichni muzikanti.

Položka č. 6

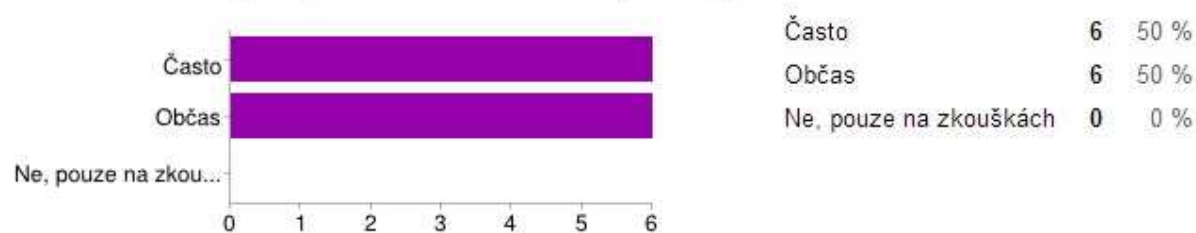
Mladá dudácká muzika

Vidáš se s některými spoluhráči i mimo zkoušky muziky?

CM Pramínky

Vidáš se s některými spoluhráči i mimo zkoušky muziky?

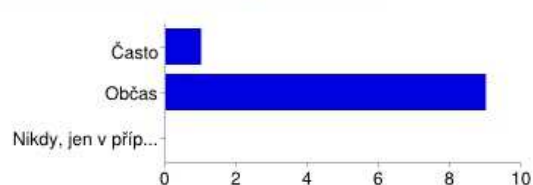

Tato položka je zaměřena na soudržnost muziky. Výzkum dopadl lépe u CM Pramínky. Z toho usuzuji, že muzikanti spolu pořádají společné akce a scházejí se i mimo společné zkoušky a koncerty muziky. Jde zde o otázku kolektivu. Dalo by se tedy předpokládat, že soudržnější kolektiv a přátelské vazby mezi spoluhráči panuje v CM Pramínky.

Položka č. 7

Mladá dudácká muzika

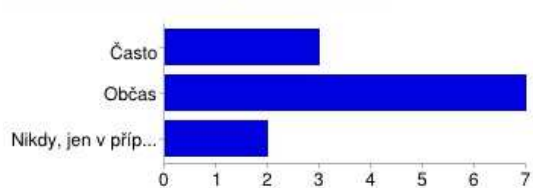
Chodiš i na koncerty jiných muzik?

Často	1	10 %
Občas	9	90 %
Nikdy, jen v případě, že hrají na stejné akci jako my	0	0 %

CM Pramínky

Chodiš i na koncerty jiných muzik?

Často	3	25 %
Občas	7	58 %
Nikdy, jen v případě, že hrají na stejné akci jako my	2	17 %

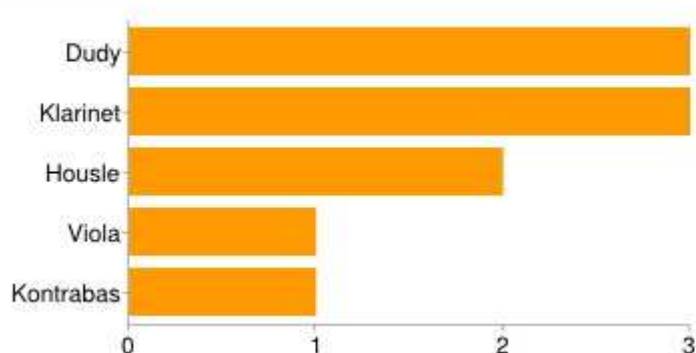
Jak jsem již zmínil v položce č. 2, poslouchání daného žánru a hledání inspirace u jiných muzik je pro mě osobně hodně důležitá.

V tomto případě nelze jasně určit, která muzika je na tom lépe. Z grafů vyplývá, že v CM Pramínky je více hudebníků, kteří chodí na koncerty jiných muzik „často“. Z těchto odpovědí by se dal obecně vyvodit závěr, že je na Moravě více aktivních posluchačů a účastníků na koncertech lidových muzik, než na Prácheňsku.

Položka č. 8

Mladá dudácká muzika

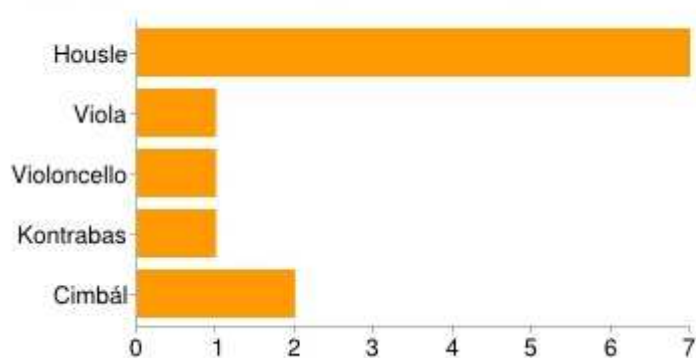
Na jaký hudební nástroj v muzice hraješ?

Dudy	3	30 %
Klarinet	3	30 %
Housle	2	20 %
Viola	1	10 %
Kontrabas	1	10 %

CM Pramínky

Na jaký hudební nástroj v muzice hraješ?

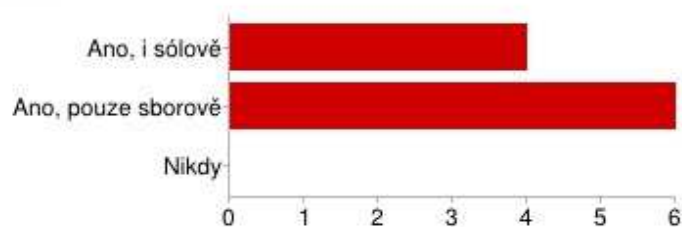
Housle	7	58 %
Viola	1	8 %
Violoncello	1	8 %
Kontrabas	1	8 %
Cimbál	2	17 %

Tato položka není pro výzkum důležitá. Má za úkol zjistit a přiblížit čtenáři instrumentální složení obou muzik.

Položka č. 9

Mladá dudácká muzika

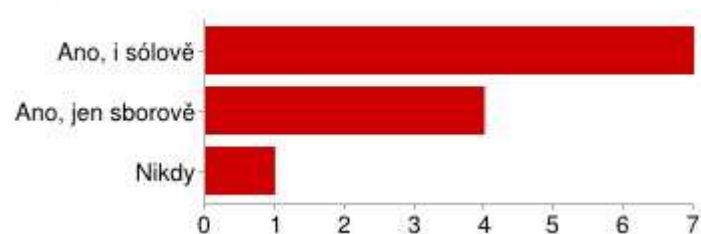
Zpíváš v muzice?

Ano, i sólově	4	40 %
Ano, pouze sborově	6	60 %
Nikdy	0	0 %

CM Pramínky

Zpíváš v muzice?

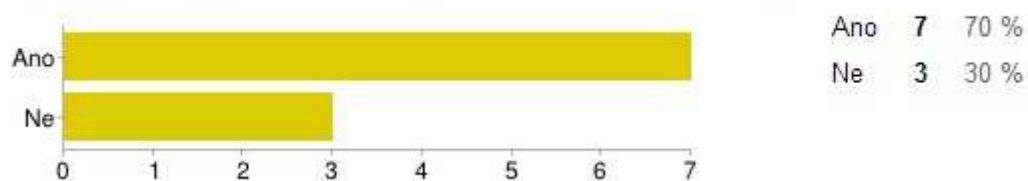
Ano, i sólově	7	58 %
Ano, jen sborově	4	33 %
Nikdy	1	8 %

V lidové muzice je velice důležitým nástrojem projevu zpěv. Z grafů můžeme vyčíst, že se většina muzikantů, až na jedinou výjimku, v muzice věnuje i pěvecké činnosti. Zároveň je zřejmé, že v muzice CM Pramínky je větší počet zpěváků, kteří zpívají i sólově. A to celkem o osmnáct procent.

Položka č. 10

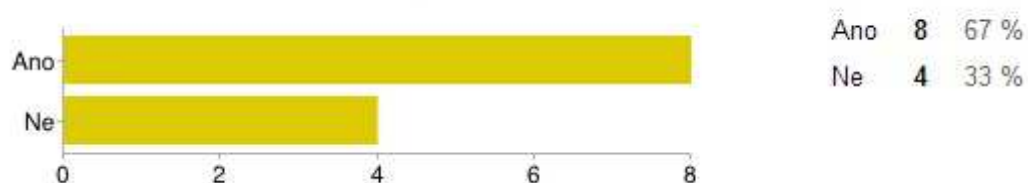
Mladá dudácká muzika

Hraješ ještě v jiné muzice, kapele nebo hudebním uskupení?

CM Pramínky

Hraješ ještě v jiné muzice, kapele nebo jiném hudebním uskupení?

Při vyhodnocování této otázky, jsem se zaměřil na to, zda je muzikant zároveň členem i jiných hudebních uskupení. Poměr odpovědí je na obou grafech přibližně stejný. Očividně v obou případech převládá odpověď „Ano“. V dnešní době není těžké založit kapelu nebo si zakoupit levnější hudební nástroj různého druhu. To zpřístupňuje hudební scénu poměrně široké veřejnosti. Stačí hudební sluch a trocha píce.

4.4 Verifikace hypotéz

Z výsledku získaných v dotazníku můžeme vyvodit následující poznatky pro ověření platnosti stanovených hypotéz.

Hypotéza č. 1:

Co se týče poslouchání různých žánrů, mládež je dnes hodně rozmanitá. V tomto případě bude na Moravě žánr folklor mnohem preferovanější než na Prácheňsku.

Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Hudební žánr folklor je na Moravě u účastníků mnohem preferovanějším žánrem než na Prácheňsku. 92% muzikantů CM Pramínky zaškrtnulo folklor jako žánr, který rádi poslouchají ve volném čase. Oproti tomu můžeme postavit Mladou dudáckou muziku, kde tuto položku zaškrtnulo 50% muzikantů. Oproti tomu se prokázalo, že hudební žánry jako jsou například rock, pop, jazz, folk a rock'n'roll jsou mezi muzikanty velmi oblíbené.

Hypotéza č. 2:

Účastníci se dostali k folkloru skrze nějakého člena rodiny a rodina následně projevuje svou podporu.

Hypotéza č. 2 se potvrdila částečně.

Tato hypotéza vychází ze dvou položek (položka č. 3 a 4).

V položce č. 3 se mi potvrdila jen v případě Mladé dudácké muziky. Výsledek ovšem není jednoznačný. Pouze 60% účastníků uvedlo, že nějaký člen rodiny působí nebo působil v nějakém folklorním souboru nebo muzice. U CM Pramínky to potvrdilo jen 25% dotazovaných, což mou hypotézu úplně vyvrací. V položce č. 4 převažovaly v případě obou muzik odpovědi „velmi často“ a „občas“. Jednoznačně to poukazuje na rodinnou podporu a zázemí. Tato část hypotézy byla potvrzena.

Hypotéza č. 3:

Většina muzikantů hraje dnes ve více než jednom hudebním uskupení. Mělo by se to projevit v obou zkoumaných oblastech.

Hypotéza č. 3 se potvrdila.

Oba grafy nám ukázaly přibližně stejný výsledek. V případě Mladé dudácké muziky je 70% muzikantů aktivních i v rámci jiného hudebního uskupení. V případě CM Pramínky

je 67% z členů aktivních ve více než jedné hudební kapele. Z toho usuzuji, že je charakter hudební scény na Moravě i na Prácheňsku srovnatelný.

Dílčí závěry:

1) Vhodnost použitých výzkumných metod

Dotazník zaměřený na mladé lidi pohybující se aktivně ve folkloru vytvořený prognostickou metodou, se ukázal jako vhodný pro podobná výzkumná šetření. Poskytuje dostatek prostoru pro následnou analýzu a porovnání informací. Podařilo se mi dosáhnout požadované 100% návratnosti, takže by mělo být dosaženo u zpracovaných odpovědí co největší objektivnosti.

2) Srovnání vlastního výzkumu s výzkumem M. Beka²⁸ (2001)

Výzkum M. Beka byl pojat ve větším měřítku. Použil podobný styl komunikace s respondenty, jaký byl použit v tom mém, a rovněž se téměř shoduje s věkovou skupinou mých respondentů. Zpracování výsledků se u Beka liší, takže nemohu získané výsledky srovnávat.

Bekův výzkum představuje plošné měření percepčních postojů. Můj výzkum umožňuje srovnat dvě vzdálené oblasti, především ze sociálního hlediska.

3) Kladnější postoj k folkloru u CM Pramínky a jejího okolí

Celkově více kladný postoj jsem našel u respondentů z Moravy, to znamená u muzikantů CM Pramínky. Rovněž k folkloru mají kladnější postoj lidé, kteří je obklopují. To se týká spolužáků i rodinného zázemí.

Co se týče hudební scény, možnosti jsou v obou zkoumaných oblastech srovnatelné.

Snad všichni respondenti z obou muzik mají k folkloru dobrý vztah a mají s ním jen kladné zkušenosti. Milovníků folkloru je v dnešní době menšina. Tito lidé jsou ale velice důležití pro následné udržení folkloru, který z hlediska zájmu mládeže zaznamenává úpadek.

²⁸ BEK, Mikuláš. Hudební posluchači v České republice 2001. Brno: Masarykova univerzita, 2002.

Závěr

Předložená bakalářská práce se zabývá lidovou hudbou na Prácheňsku. Cílem bakalářské práce bylo přiblížit základní podobu dudácké muziky a zmapovat již popsané oblasti Prácheňského folkloru.

Zpracovávání tohoto tématu pro mě bylo velice obohacující. Věřím, že získané informace využiji při svém nadcházejícím působení ve folkloru a rovněž v dalším studiu. Doufám, že se mi práci podařilo přijatelně systematicky strukturovat, a bude tak přínosem i pro čtenáře, kteří z ní případně budou chtít čerpat nebo vycházet.

Teoretická část mé práce je vytvořena s pomocí odborné literatury a dostupných zdrojů, převážně internetových. Určitá část zpracovaných informací pochází z mých vlastních zkušeností, plynoucích z dlouholeté aktivní činnosti ve folklorních souborech.

Výzkum je zaměřen na respondenty ve věku 17 – 22 let, kteří jsou aktivní v oblasti folkloru. Do výzkumu jsem zapojil členy dvou lidových muzik (CM Pramínky, Mladá dudácká muzika). Tyto dvě skupiny jsem zvolil zejména proto, že splňují požadované parametry mého výzkumu a jejich věkový průměr zapadá do rámce mého zkoumání. Setkal jsem se s vřelým přijetím mého dotazníku a s velice rychlým vyplněním od všech zúčastněných. Při komparaci obou hudebních těles jsem dospěl k zajímavým a obohacujícím závěrům.

K rozšíření dat by následující výzkum mohl obsahovat větší počet respondentů. Také by bylo zajímavé porovnat více národopisných oblastí.

Mým hlavním cílem bylo získat přehled a srovnání dvou odlišných regionů. Toho cíle se mi pomocí výzkumu podařilo dosáhnout.

K vytvoření příloh jsem použil podobných zdrojů, jako v teoretické části. Na přiloženém CD je několik různých záznamů, pomocí kterých objasňuji specifika Prácheňské lidové hudby.

V budoucím výzkumu bych se mohl zaměřit i na rodinné příslušníky kolegů z muziky a zjistit, jak vnímají folklorní tematiku skrze své děti, případně sourozence, aktivně se pohybující ve folkloru.

Summary

In my thesis I tried to find what is a relation between folklore musicians and their families. Also I wanted to figure out something about traditional music at Prácheň region. The main figure of my work was Mr. Josef Režný, the collector of traditional culture. His works were also important for teoretical part of my thesis.

In the case of questions about family I used a methode of pragmatic research. The main goals of this research were, that I found the answers about family, schoolmates and folklore music. The next research can be about this type of culture and another relations with it and the families.

Použitá literatura a prameny

Literatura

REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice : Muzeum středního Pootaví Strakonice, 2004, 334s. ISBN 80-239-3276-4.

[JOSEF REŽNÝ, Irena Veselá] a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*. Strakonice: Městský úřad, 2002, 71s. ISBN 978-802-3892-109.

REŽNÝ, Josef. *Lidové hudební nástroje v Čechách*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1975, 101s. ISBN 59-346-74. s notovou přílohou

REŽNÝ, Josef. *5000 let s dudami*. Praha: Aula, 2004, 241s. ISBN 80-902667-9-7.

REŽNÝ, Josef. *Písňe a řeči vážné - nevážné - darebné (kapitoly ze života lidu prácheňského)*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2008, 328s. ISBN 978-80-904285-0-8.

REŽNÝ, Josef. *Naše prameny : písňe z repertoáru Prácheňského souboru 1949-1989*. Strakonice: ZV ROH ČZM, 1988, 172s. ISBN 20.00.

JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník : lidové písňe z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. písek: Obvodní národní výběr, 134s. 1971.

Vědecké práce

BEK, Mikuláš. *Hudební posluchači v České republice*. Brno, 2002. Výzkumná zpráva o plnění grantového projektu Ministerstva kultury ČR. Masarykova univerzita.

VALEJCHOVÁ, Nela. *Studium vzájemného ovlivňování materiálů na českých dudách*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

Elektronické zdroje

Hrály dudy [online]. 2009. Dostupné z URL: <<http://www.csfd.cz/film/221504-hraly-dudy/>> [cit. 2014-04-14].

Prácheňský soubor Strakonice [online]. 13.2.2013. Dostupné z URL: <<http://www.youtube.com/watch?v=MxVMuXYHIpY>> [cit. 2014-04-15].

České lidové písňe [online]. Dostupné z URL: <<http://lidovepisne.cz/osob01.html>> [cit. 2014-04-15].

Kroje [online]. 1.1.2010. Dostupné z URL: <<http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Zivotni-styl-v-CR/Tradice/Kroje>> [cit. 2014-04-15].

Tradice [online]. Dostupné z URL: <<http://www.prachensko.eu/tradice-a-zvyky>> [cit. 2014-04-15].

ŽITNÝ, Radek. *Klarinet* [online]. 2005 – 2012, Dostupné z
URL: <<http://klarinetweb.wz.cz/klarinetajehovyvoj.htm>> [cit. 2014-04-15].

Housle [online]. Dostupné z URL: <<http://www.houslovyklic.estranky.cz/clanky/historie/>>
[cit. 2014-04-15].

Kontrabas [online]. Dostupné z
URL: <<http://www.kontrabas.cz/index.php?co=dejiny&akce=dejiny>> [cit. 2014-04-15].

Seznam příloh

Příloha č. 1: Notový záznam 1²⁹ (k lidovým písním) – Všechno je to boží dárek

Příloha č. 2: Notový záznam 2³⁰ (k lidovým písním) – Kukačka kuká

Příloha č. 3: Notový záznam 3³¹ (k lidovým písním) – My sme holky vod Sušice

Příloha č. 4: Vzhled dotazníku rozeslaný respondentům

Příloha č. 5: Zvuková ukázka 1³² (k lidovým písním) – Halekačka; ukázka použita z videozáznamu na youtube.com, zpívají zpěvačky Prácheňského souboru písní a tanců (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 6: Zvuková ukázka 2 (k lidovým písním) – Všechno je to boží dárek; ukázka použita z CD Strakonická dudácká muzika slaví 30 let (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 7: Zvuková ukázka 3 (k lidovým písním) – Páni muzikanti; ukázka použita z CD Mladá dudácká muzika – Já sem panna (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 8: Zvuková ukázka 4 (k lidovým písním) – Dudácký jablíčko; ukázka použita z CD Strakonická dudácká muzika slaví 30 let (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 9: Zvuková ukázka 5 (k lidovým písním) – Když začne skřivánek povrzávat; ukázka použita z CD Prácheňáček, Švandova dudácká muzika (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 10: Zvuková ukázka 6 (k lidovým písním) – Marjánko, Marjánko; ukázka použita z CD Prácheňáček, Švandova dudácká muzika (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 11: Zvuková ukázka 7 (k lidovým písním) – Kukačka kuká; ukázka použita z CD Mladá dudácká muzika – Já sem panna, zpívají zpěvačky Prácheňského lidového souboru (ukázka umístěna na přiloženém CD)

Příloha č. 12: Zvuková ukázka 8 (k lidovým písním) – Poznám, poznám; ukázka použita z CD Strakonická dudácká muzika slaví 30 let (ukázka umístěna na přiloženém CD)

²⁹ JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník : lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. písek: Obvodní národní výběr, 1971. s. 123.

³⁰ REŽNÝ, Josef. *Naše prameny : písně z repertoáru Prácheňského souboru 1949-1989*. Strakonice: ZV ROH ČZM, 1988. s. 66.

³¹ REŽNÝ, Josef. *Naše prameny : písně z repertoáru Prácheňského souboru 1949-1989*. Strakonice: ZV ROH ČZM, 1988. s. 83.

³² *Prácheňský soubor Strakonice* [online]. 13.2.2013. Dostupné z URL: <<http://www.youtube.com/watch?v=MxVMuXYHIpY>>[cit. 2014-04-15].

Příloha č. 1: Notový záznam 1 – Všechno je to boží dárek

[123]

106.a/ Všecko je to boží dárek

Mírně živě *Žertovná*

Vše-cko je to bo-ží dá-rek
a když o-na do-ma ne-ní,
i ta-ky ta žen-ská,
mně se po ní stej-ská,
i ta-ky ta žen-ská,
mně se po ní stej-ská,
i ta-ky ta žen-ská,
mně se stej-ská hned.

1. Všecko je to boží dárek
[:i taky ta ženská:] 3×
a když ona doma není,
[:mně se po ní stejská:] 2×
mně se stejská hned.

Marie Tomášková, Paračov, 50 let

106.b)

<p>1. Ztracený posvícení,
[:aby do něj hrom bil:] 3×
holku jsem si nenamluvil,
[:boty jsem rozbil:] 2×
rozbil jsem je hned.</p> | <p>2. Už se všichni oženili
[:a já ještě počkám:] 3×
až mi hlava zešedíví,
[:tak ji hodím kočkám:] 2×
hodím kočkám hned.</p> |
|---|--|

František Filip, Paračov, *1850, †1932,
posvícenská, zpívaná před muzikou

Příloha č. 2: Notový záznam 2 – Kukačka kuká

66

Andante quasi lento EP č. 369, N 335

Ku-ka-čka ku-ká, ho-lou-bek vr-ká na ze-le-
nej vol-ši: což pak si my-slíš, můj nejmi-
lej-ší! že jsem já nej-hor-ší, že jsem já
nej-hor-ší?

<p>1. Kukačka kuká,
holoubek vrká,
na zeleněj volši:
což ty si myslíš,
můj znejmilejší,
že jsem já nejhorší?</p> | <p>2. Ach nejsem nejsem,
šáteček dej sem,
já ti ho vyperu:
abys měl bílejš,
až pudeš k jinejš
v sobotu k večeru.</p> |
|--|--|

Příloha č. 3: Notový záznam 3 – My sme holky vod Sušice

83

Macholdová Fil., 1892
Štěchovice, 21.7.1966

11"

My sme holky vod Suši - ce, rádi bysme
kořali - ce, my sme holky z Proti- vína,
rádi bysme flašku vína.

1. My sme holky vod Sušice,
rádi bychom kořalice.
2. My sme holky z Protivína,
rádi bysme flašku vína.
3. My sme holky až vod Vodňan,
rádi bysme pivíčka džbán.
4. My sme holky vod Strakoníc,
pily bysme, nemáme nic.

Příloha č. 4: Vzhled dotazníku rozeslaný respondentům

[Upravit formulář](#)

Vztah současné mládeže k folklorní hudbě

Pohlaví.

Muž
 Žena

Jakou hudbu (žánry) rád posloucháš ve volném čase?
(zaškrtni prosím 3 - 5 políček)

Rock
 Pop
 Electro
 Jazz
 Folk
 Rock'n'roll
 Metal
 Hard core
 Hip hop
 Rap
 Folklor

Je někdo z tvé rodiny členem (nebo bývalým členem) folklorního souboru nebo muziky?

Ano
 Ne

Chodí některý z tvých rodičů nebo prarodičů na vaše vystoupení? (v rodném městě)

Vždy
 Občas
 Už se přišli podívat
 Nikdy

Přišel se někdy některý z tvých spolužáků podívat na vystoupení muziky?

Ano
 Ne

Vidáš se s některými spoluhráči i mimo zkoušky muziky?

Často
 Občas
 Ne, pouze na zkouškách

Chodíš i na koncerty jiných muzik?

Často
 Občas
 Nikdy, jen v případě, že hrají na stejné akci jako my

Na jaký hudební nástroj v muzice hraješ?

Dudy
 Klarinet
 Housle
 Viola
 Kontrabas

Zpíváš v muzice?

Ano, i sólově
 Ano, pouze sborově
 Nikdy

Hraješ ještě v jiné muzice, kapele nebo hudebním uskupení?

Ano
 Ne

Nikdy přes Formuláře Google neposílejte hesla.

Používá technologii
 Google Drive

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.
Nahášt zneužití - Smluvní podmínky služby - Další smluvní podmínky